

Geachte kamerleden,

Aanstaande donderdag debatteert u over het rapport 'Gezondheidswinst door schonere lucht' van de Gezondheidsraad. Luchtvervuiling blijft een urgent probleem: *jaarlijks overlijden 12.000 mensen vroegtijdig ten gevolge van vervuilde lucht*, zo schrijft de Gezondheidsraad. En dat is het topje van een veel grotere ijsberg: tienduizenden mensen zijn ernstige chronisch ziek. Zoals de Gezondheidsraad schrijft: "De hoeveelheid gezondheidswinst die in de praktijk haalbaar is, hangt af van politieke keuzes." *Uw politieke keuzes.*

De volgende punten willen wij u graag meegeven voor het debat aanstaande donderdag.

De luchtkwaliteit moet fors beter dan de wet voorschrijft

"Onderzoek wijst uit dat luchtverontreiniging zelfs bij zeer lage concentraties nog de gezondheid kan aantasten," schrijft de Gezondheidsraad. De Europese normen voor de luchtkwaliteit beschermen onze gezondheid niet. De Gezondheidsraad verwacht dat er "substantiële gezondheidswinst is te bereiken wanneer het lukt om de gemiddelde concentratie van fijnstof (met name PM_{2,5}), stikstofdioxide en ozon niet alleen te verlagen tot onder de huidige Europese grenswaarden, maar nog verder: tot onder de WHO-advieswaarden."

Ik verzoek u de Staatssecretaris te vragen om het advies van de Gezondheidsraad ter harte te nemen en te streven naar luchtkwaliteit die beter is dan de huidige richtlijnen van de Wereldgezondheidsorganisatie.

Het Schone Lucht Akkoord heeft concrete, afrekenbare doelen nodig

Hoe minder vervuiling, hoe beter. Permanente verbetering van de luchtkwaliteit is dus een mooi streven. Dat betekent echter niet dat het nieuwe Schone Lucht Akkoord zonder concrete en afrekenbare (tussen)doelen kan, inclusief tijdslijn. Dat waarborgt de effectiviteit van het akkoord en de controlerende functie van de Tweede Kamer. In het Schone Lucht Akkoord zullen ook doelen op het gebied van te behalen gezondheidswinst terug moeten komen. Daarmee wordt dan uitvoering gegeven te worden aan de motie Kröger waarin de regering wordt verzocht om "in het nieuwe luchtkwaliteitsbeleid kwantitatieve doelstellingen op te nemen voor het terugdringen van de gezondheidsschade van luchtvervuiling".

Ik verzoek u om de Staatssecretaris te vragen om ambitieuze en 'SMART'¹ geformuleerde doelen op te nemen in het Schone Lucht Akkoord, en daarbij ook doelen te stellen op het gebied van te behalen gezondheidswinst.

De effectiviteit van maatregelen moet vooraf worden doorgerekend

De (kosten)effectiviteit van luchtkwaliteitsmaatregelen moet *van tevoren* en op meerdere vlakken worden doorgerekend. De Gezondheidsraad schrijft hierover: "Ten behoeve van een zorgvuldige en transparante besluitvorming adviseert de commissie voor de verschillende beleidsmaatregelen kostenbatenanalyses te maken. De commissie is van mening dat de kosten niet alleen afgewogen zouden moeten worden tegen de gezondheidswinst, maar ook tegen andere baten, zoals de bijdrage aan het bereiken van de doelstellingen van het energie- en klimaatbeleid."

Dit sluit aan bij de conclusies van de Rekenkamer in haar verantwoordingsonderzoek 2017², nadat zij in 2016 vernietigend had geoordeeld over het beperkte inzicht van de minister van IenM in de (kosten)effectiviteit en doelmatigheid van Nederlandse luchtbeleid. De Rekenkamer beveelt het volgende aan: "Als de minister wil sturen op gezondheidswinst en kosteneffectiviteit bevelen wij aan om per maatregel ex ante een volledige maatschappelijke kosten-batenanalyse uit te voeren, inclusief (niet-financiële) gezondheidsbaten. Om vast te stellen of een maatregel doelmatig is, heeft de minister informatie nodig over zowel de gezondheidsbaten als de kosteneffectiviteit. Verder bevelen we aan regelmatig tussenevaluaties uit te voeren, zodat er lopende het

1 SMART: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden

2 Algemene Rekenkamer, Resultaten verantwoordingsonderzoek 2017 Ministerie van Infrastructuur en Milieu. 16-05-2018

programma eerder inzicht is in de doelmatigheid van de ingezette maatregelen. Op deze manier is tijdige bijsturing mogelijk.”

Ik verzoek u bij de Staatssecretaris aan te dringen op een tijdige ex ante doorrekening van een breed pakket aan mogelijke luchtbeleidsmaatregelen op meerdere indicatoren, zoals concentraties en blootstelling, gezondheidseffecten, blootstelling van gevoelige groepen, kosteneffectiviteit, en neveneffecten (bijvoorbeeld met betrekking tot klimaat, fysieke activiteit, leefomgeving en ruimte, verkeersveiligheid).

Het Rijk moet meer maatregelen nemen om de luchtkwaliteit te verbeteren

Behalve het stellen van doelen is het belangrijk dat het Rijk zelf ook maatregelen neemt om de luchtkwaliteit te verbeteren. Uit een recente doorrekening van TNO³ aangaande de maatregelen die de Staat neemt om aan het rechterlijk vonnis van gezonde lucht te voldoen, blijkt dat het Rijk zelf nauwelijks maatregelen neemt die de luchtkwaliteit substantieel verbeteren. En dat terwijl Rijksmaatregelen zeer effectief kunnen zijn, zowel om de blootstelling aan luchtvervuiling voor de hele bevolking te verminderen, als om knelpunten aan te pakken. In de steden waar nu wettelijke knelpunten zijn op het gebied van stikstofdioxide is de bijdrage van buitenstedelijke wegen (zoals ringwegen) aan stikstofdioxide in de stad zeer hoog (Rotterdam 80%, Utrecht 83%, Amsterdam 78%, Arnhem 88%, Den Haag 64%, Eindhoven 81%, Den Bosch 82%)⁴, zo blijkt uit de studie van TNO.

Ook voor fijnstof is juist een generieke, landelijke aanpak nodig. Hierover schrijft de Gezondheidsraad: “Het terugdringen van de ‘deken’ van fijnstof draagt het meeste bij aan die gezondheidswinst: met elke 5 microgram/m³ afname van de PM_{2,5}-concentratie is gemiddeld ongeveer drie maanden levensduurverlenging te behalen voor de hele Nederlandse bevolking.” en “Om de ‘deken’ van fijnstof (PM_{2,5}) over heel Nederland terug te dringen, zullen beleidsmaatregelen vooral een generiek karakter moeten hebben en zich moeten richten op de bronnen en sectoren die het meest bijdragen aan de gemiddelde blootstelling aan fijnstof. Dat zijn vooral de landbouw en het wegverkeer.”

De Gezondheidsraad geeft aan dat een aanzienlijk deel van de luchtvervuiling uit het buitenland komt. Een internationale aanpak is dus vereist. Dat ontslaat Nederland echter niet van het nemen van nationale maatregelen. Eerder onderzoek wees uit dat Nederland een netto exporteur is van fijnstof: er waait 3x zoveel fijnstof de grens over ons land uit dan dat er terugkomt⁵.

Naast lokaal en Europees beleid is nationaal beleid dus onontbeerlijk. *Ik verzoek u om de Staatssecretaris te vragen om in het kader van het Schone Lucht Akkoord ambitieuze rijksbrede maatregelen op te nemen en – om te beginnen – de effectiviteit van een breed pakket aan nationale maatregelen te laten doorrekenen, zonder politieke schifting vooraf⁶.*

Ik wens u een interessant en vooral productief overleg. Bij vragen kunt u altijd bij ons terecht.

Met vriendelijke groet,

Anne Knol
Milieudefensie

³ TNO. 'Inschatting van effecten van gemeentelijke maatregelen voor reductie NO₂-concentratie op knelpunten'. 2018 R10613. 6 juni 2018. Beschikbaar op: http://www.platformparticipatie.nl/Images/TNO%202018%20R10613%20Rapport%20Luchtkwaliteit_6%20juni_finaal_tcm318-398657.pdf

⁴ Deze percentages hebben betrekking op de bijdrage van ringwegen aan de binnenstedelijke stikstofdioxide emissies van het wegverkeer.

⁵ 'Fijn stof nader bekeken', MNP, 2005. Voor zo ver bij ons bekend is er geen recentere schatting beschikbaar.

⁶ Met 'geen politieke schifting' bedoel ik dat de doorrekening plaatsvindt van onder andere het verlagen van maximumsnelheden, het eerlijk prijszetting van gereden kilometers en het eerder omzetten van een deel van de MIRT gelden om daarmee duurzamere en schonere mobiliteitsvormen te stimuleren.